KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUS

Rohkem infot erametsade hooldamise kohta vaata Erametsaportaalist **www.erametsee!**

Trükise koostas: **KIKi metsaosakond**

Kasutatud fotomaterjal: **Pexels**

METSAPÕLENGUTE ENNETAMINE

Viimastel aastatel on meie kuusikuid tabanud üraskirüüsted, mille tulemusena on metsades paiguti oluliselt tõusnud kuivanud puidu hulk. Põuased suved soosivad üraskirünnakute jätkumist ning tõstavad ka üldist tuleohtu.

Metsapõlengud on Eestis ja naaberaladel olnud varasematel aegadel üsna sagedased ja ulatuslikud ning neil on olnud metsade kujunemises ja arengus oluline osa. On kindlaks tehtud, et enne seda, kui Soome metsanduses hakati rakendama tulekaitse abinõusid, kordusid seal põlengud liivastel muldadel kasvavates metsades keskmiselt 50–100 aasta tagant. Viljakamatel ja niiskematel moreensetel aladel ning savistel muldadel kasvavates metsades aga keskmiselt 200–300 aasta tagant.

Tänu erinevatele abinõudele ei esine põlenguid nüüdisajal nii suurtel aladel, kui varem, kuid metsapõlenguid tuleb ka praegu tihti ette. Lisaks metsa kahjustamisele võivad põlengud põhjustada ka muu vara hävimist ja kujutada ohtu inimeste elule ja tervisele.

Hea teada:

- 2021. aastal registreeriti Eestis **32 metsatulekahju.** Kokku põles mets **23 hektaril.**
- Viimase poole sajandi **tulerohkeim aasta oli 2006**, kui Eestis toimus 250 metsatulekahju, mille kogupindala oli 3096 hektarit.
- **Eesti ajaloo suurim metsatulekahju toimus 2008. aasta juulis,** kui põles Agusalu mets, kus põlenguala suurus oli kokku 1230 hektarit. Põleng kestis ligikaudu kaks nädalat, kuni tuli lõpuks kontrolli alla saadi.
- Kliimamuutuste tõttu on viimasel aastakümnendil maailmas esinenud varasemast tunduvalt rohkem ja laastavama mõjuga metsatulekahjusid. Eesti oludega sarnases Rootsis oli 2014. aastal ligikaudu 14 000 hektari suurune metsatulekahju, milles hukkus ka üks inimene, hävis või sai viga 25 maja ning evakueeriti 1200 inimest ja 1700 põllumajandusloomа. Tulekahju võttis enda alla Vormsi saarest (pindala 9300 ha) kolmandiku võrra suurema ala.
- **Kõige tuleohtlikum aeg** on Eestis olnud enamasti **aprill-mai**, kui värskelt tärkavate taimede peal on veel palju eelmise aasta kuivanud rohttaimi. Viimastel aastatel on aga põuaste suvede ja üraskirüüste tõttu kuivanud kuusikute pärast tõusnud tulekahjude oht ka kesksuvel.

METSATULEKAHJUDE JAGUNEMINE:

Pinnatuli:

- Pinnatuli levib maapinnal, põletades üldjuhul kuni 1,3 m kõrguseni maapinna lähedal leiduvat materjali nagu lehed, oksad, rohi, põõsad, noored puud jms. Enamus suuremad puud hukkuvad või saavad koorele tõsiseid vigastusi. Männid hukkuvad harvemini. Metsast väga kiirelt ülemineva pinnatule korral võivad suurte ja tervete puude kahjustused olla kerged.
- Kiirus 100 m kuni 1 km tunnis.
- Väikese pinnatule kustutamisele on võimalik koduste vahenditega kaasa aidata – tehes reha või labidaga (või suure okaspuu oksaga) pühkimisliigutusi piki tulejoont, suunaga põlenguala keskpunkti poole või kastes kastekannuga. Taganemistee olgu alati läbimõeldud, kui põleng peaks kiiresti edasi arenema!
- Sobivate tingimuste korral läheb pinnatuli üle ladvatuleks.

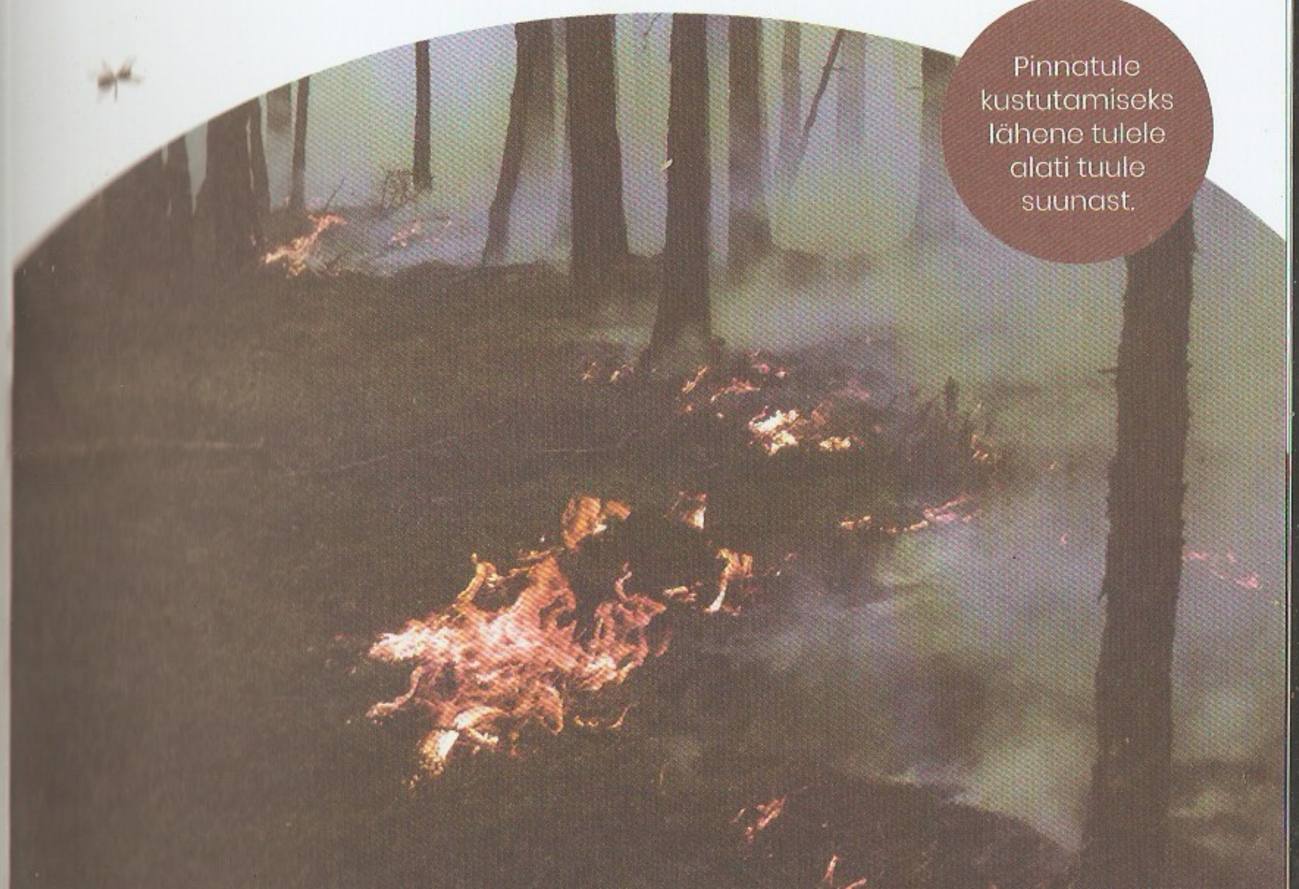

Pinnatule kustutamiseks lähene tulele alati tuule suunast.

Ladvatuli:

- Esineb koos pinnatulega, kuid põlevad ka ka puude ladvad. Eriti ohustatud on okasmetsad.
- Kiirus tavaliselt 4-5 km/h, tulele soodsates tingimustes 8-25 km/h.
- Ladvatuld ise kustutada ei saa. Tuli liigub inimesest kiiremini. Eluohtlik! Ladvatuld märgates jookse kiiresti ohutusse kaugusesse ja helista numbril 112.

Maatuli:

- Põleb turvas või turvastunud toorhuumus. Põleng toimub ilma leegita 0,3-1,5 m sügavusel.
- Tule levik on aeglane.
- Ise kustutada ei saa. Põlengu kustutamiseks on tarvis rohkelt vett ja tulekollete lahti kaevamist.
- Maatule korral tuleb liikuda nagu soos – enne järgmist sammu astudes tuleb veenduda, et ei vaju läbi pinnase.

KUIDAS KAITSTA OMA VARA JA METSA?

Metsa tulekindluse tõstmiseks tuleb läbimõeldult tegutseda juba metsakultuuri rajamisel ja noorendike hooldamisel. Keskealiste ja vanemate puistute tulekindluse suurendamiseks ei ole enam võimalik kuigi palju ära teha. Metsa tulekindlust aitab tõsta lehtpuude olemasolu.

Tulekaitse seisukohast on oluline ka see, et mets oleks terve. See tähendab seda, et rajada tasub kasvukohale sobivaid puistuid, mis on vastupidavamad võimalikele kliimamuutustele ja muudele häiringutele. Mõistlik on tegeleda ürask ikahjustuste ennetamise või vähemalt nende tagajärgede võimalikult kiire likvideerimisega, et metsa ei jääks suurt kogust kuivanud puitu.

Pinnatule levikut takistavad looduslikud ja kunstlikud tõkked, millest tuli üle ei saa. Nendeks võivad olla veekogud, põllumajanduslikud kõlvikud, teed, mineraliseeritud metsasihid ja muud trassid (tuletõkestusribad). Mineraliseerimine on rohukamara, sambla ja kõdu eemaldamine kuni mulla või liiva paljastumiseni. Metsakõdu ja sambla võib lihtsalt ära riisuda. Seda pole vaja kaugele vedada, kuid ei tohiks jätta ka just tuletõkestusriba äärde. Seal võib see metsapõlengu korral põhjustada suure leegi ning anda palju kergesti lenduvat põlevat materjali, mis võib teisele poole tuletõkestusriba edasi kanduda. Paksu turbakihiga maale pole võimalik

mineraliseeritud riba rajada, sest mineraalmaa võib asuda mitme meetri sügavusel.

Ladvatuld aitavad okasmetsades lokaliseerida lehtpuupuistud ja lehtpuuvööndid (tuletõkestusvööndid). Kindlasti on need abiks ladvatule kustutamisel, kuid soodsatel tingimustel võivad nad ka ise ladvatule leviku peatada. Tuletõkestusvöönd koosneb pinnatule levikut tõkestavast tuletõkestusribast, teest, kraavist või muust sellisest ning mõlemal pool tuletõkestusriba paiknevast lehtpuuribast või lehtpuuenamusega segametsaribast laiusega vähemalt 20–30 m. Kõige sobivamaks lehtpuuks sellel otstarbel on kask, mis kasvab hästi enamasti samades kasvukohtades kus mändki. Selliseid tuletõkestusvööndeid on kõige lihtsam tekitada mètsakultuuri rajamisel ja noorendike hooldamisel, istutades nendesse vööndítesse peamiselt lehtpuid või andes noorendiku hooldamisel eelise lehtpuudele.

Tuleohtlikes piirkondades rajatud tuletõkestusvööndite ja tuletõkestusribade võrk on oluliseks takistuseks tule levimisele ja suureks abiks kahjutule kustutamisel.

Metsaomanikul võib olla üksinda raske või ebamõistlik kõiki ennetavaid tegevusi teha. Võimalusel peaks tulekaitse lahendustega tegelema oma kogukonna metsaomanikega ühiselt. Tulekindlamate segapuistute ja muude tuleennetuse meetmete efekt on kõige parem, kui teha seda suurel alal ühise plaani järgi.

PEA MEELES ÜLDISEID TULEOHUTUSREEGLEID METSAS:

Käitumine tuleohu korral

- Ära kasuta metsas lahtist tuld.
- Ära suitseta metsas.
- Ära jäta klaastaarat metsa.
- Kui metsa sisenemist keelab märk, järgi seda.
- Ära kasuta metsas pürotehnikat.

Käitumine metsatulekahju korral

- Suitsu või tuld märgates asu põlengut kustutama ja kui vajad abi, helista numbril 112!
- Jätka võimalusel tule kustutamist päästjate saabumiseni.
- Kui tunned metsa iseärasusi, teavita sellest ka päästeametit (nt kus on päästetehnikale sobivad juurdepääsuteed, põlenguala hinnanguline suurus jms).
- Ära sea ennast ohtu!
- Tulekahju suhtes ei tohi viibida allatuult. Lähene tulele alati tuule suunast.
- Kasuta kustutamisel käepäraste vahenditena kimbuks pandud suuri puuoksi.
- Väldi leegile liiga lähedale sattumist, et mitte põletada saada.
- Kergesti süttivast materjalist riideid kandes hoia tulest eemale.
- Arvesta, et metsatulekahju käigus võib välja tulla sõjaaegseid lõhkekehi. Ole nendega ettevaatlik!